

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

VEJ nr 9571 af 27/06/2025 (Gældende)

Vejledning om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Direktoratet for Kriminalforsorgen, j.nr. 25-61-0035

Vejledning om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen)

Indledning

1. Reglerne om indsattes adgang til fællesskab findes i straffuldbyrdelseslovens § 33, § 33 a og i bekendtgørelse om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Hvor ikke andet er anført, omfatter bekendtgørelsens bestemmelser alle kriminalforsorgens institutioner. Nogle af bestemmelserne vil dog efter deres indhold ikke være relevante for udslusningsfængslerne.

Om sammenhængen mellem adgangen til fællesskab og udelukkelse fra fællesskab bemærkes, at udtrykket »fællesskab« hverken omfatter en adgang for de indsatte til selv at vælge, hvilke andre indsatte de vil være sammen med, eller ret til samvær med alle øvrige indsatte. Flertallet af de indsatte i lukkede fængsler har kun adgang til fællesskab i fritiden med indsatte på den afdeling, hvor de selv er anbragt. Kriminalforsorgsområdet kan træffe afgørelse om, på hvilken af institutionens forskellige afdelinger de enkelte indsatte skal placeres. Det gælder også placering på særlige afdelinger for bestemte kategorier af indsatte, f.eks. stofmisbrugere, indsatte med tilknytning til visse organiserede grupper, herunder rockergrupper, eller indsatte med særlig lange eller særlig korte straffe. Selv om en sådan placering udelukker de pågældende fra samvær med indsatte, der ikke hører til de særlige kategorier, indebærer dette ikke et brud på den indsattes adgang til fællesskab, forudsat at de indsatte på afdelingen har adgang til indbyrdes fællesskab.

Straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 2, giver endvidere mulighed for, at direktoratet kan bestemme, at fællesskab i en fængselsafdeling eller i et arresthus, som er udpeget til at huse indsatte, der udgør en særlig risiko for overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen, eller til anbringelse af særligt farlige terrordømte og radikaliserede indsatte, skal gennemføres som cellefællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse.

Straffuldbyrdelseslovens § 33 a giver kriminalforsorgsområdet mulighed for at begrænse eller ophæve fællesskabet midlertidigt i en institution eller dele af denne, når helt ekstraordinære ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Opmærksomheden henledes på de særlige regler om fællesskab for 15-17-årige indsatte, jf. bekendtgørelse om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

Cellefællesskab i særlige fængselsafdelinger og arresthuse efter straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 2

2. Efter straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 1, skal en indsat så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte. Ordene ”så vidt muligt” sigter bl.a. til, at de fysiske forhold i arresthusene giver begrænsede muligheder for fællesskab.

Også straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 2, indeholder en hjemmel til begrænsninger i de indsattes ret til fællesskab. Det fremgår således af straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 2, og bekendtgørelsens § 3, stk. 1, at direktoratet kan bestemme, at fællesskab i en fængselsafdeling eller i et arresthus, som er udpeget til at huse indsatte, der udgør en særlig risiko for overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen, eller til anbringelse af særligt farlige terrordømte og radikaliserede indsatte, gennemføres som cellefællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum.

Efter bestemmelsen kan fællesskabet begrænses til cellefællesskab alene med henvisning til fængselsafdelingens eller arresthusets særlige klientel, uanset om der bygningsmæssigt m.v. er mulighed for mere fællesskab.

Bestemmelsen hjemler således en adgang til at udpege en fængselsafdeling eller et arresthus til at være en institution med fællesskab alene i form af cellefællesskab. Der vil derimod ikke med hjemmel i bestemmelsen kunne træffes konkrete afgørelser om anbringelse af indsatte i disse særligt udpegede fængselsafdelinger og arresthuse. Om der er grundlag for at overføre en indsat mellem kriminalforsorgens institutioner, herunder eventuelt med henblik på anbringelse i en særligt udvalgt fængselsafdeling eller arresthus, hvor fællesskabet er begrænset til cellefællesskab, vil således skulle afgøres efter de almindelige regler i straffuldbyrddelseslovens kapitel 7 om valg af afsoningsinstitution og senere overførsel mellem afsoningsinstitutioner.

3. Cellefællesskab er en styret form for fællesskab. Dette betyder, at den enkelte indsatte ikke selv kan vælge, hvilken anden indsat cellefællesskabet foregår med. Det fremgår af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, at det er kriminalforsorgsområdet, der træffer afgørelse om, hvilke indsatte der kan have cellefællesskab sammen. Ved afgørelsen heraf skal der foretages en konkret vurdering af, hvilke indsatte der er egnet til at have fællesskab sammen. I denne vurdering skal bl.a. indgå risikoen for, at der kan ske overgreb eller lignende. Det er endvidere en forudsætning, at begge indsatte ønsker cellefællesskabet.

Hvis der opstår behov for at nægte cellefællesskab, vil det kun kunne finde sted, hvis betingelserne for udelukkelse fra fællesskab i straffuldbyrddelseslovens § 63 eller betingelserne for midlertidig ophævelse eller begrænsning af fællesskabet i § 33 a er opfyldt.

Kriminalforsorgsområdet kan dog i medfør af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, nægte en indsat cellefællesskab med en bestemt indsat eller efterfølgende ophæve et cellefællesskab mellem to indsatte, hvis det konkret vurderes, at de pågældende indsatte ikke er egnet til at have fællesskab sammen. Den indsatte vil i så fald skulle tilbydes cellefællesskab med en anden indsat.

4. Opmærksomheden henledes på, at der løbende skal ske tilsyn med de pågældende indsatte, så der kan gribes ind omgående, hvis forholdene tilsiger det. En sådan særlig tilsynspligt er fastsat i bekendtgørelsens § 3, stk. 6.

I den forbindelse henledes opmærksomheden endvidere på, at det følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at anbringelsen på en afdeling med cellefællesskab skal bringes til ophør, når den ikke længere er nødvendig. Det følger af straffuldbyrddelseslovens § 89, anbringelses- og overførselsbekendtgørelsen samt anbringelses- og overførselsvejledningen, at bl.a. spørgsmål om overførsel af en indsat til fortsat straffuldbyrddelse i en anden institution jævnligt skal tages op af kriminalforsorgsområdet til overvejelse, uanset om den indsatte anmoder herom. Kriminalforsorgsområdet er således – også selv om den indsatte ikke selv rejser spørgsmålet – forpligtet til løbende og med regelmæssige mellemrum at overveje, om den indsatte bør overføres til en institution med mindre restriktive forhold.

Midlertidig begrænsning eller ophævelse af fællesskabet i ekstraordinære situationer efter straffuldbyrddelseslovens § 33 a

5. Som det fremgår af straffuldbyrddelseslovens § 33 a, stk. 1, kan fællesskabet i institutionen eller dele af denne midlertidigt begrænses eller ophæves, når helt ekstraordinære ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet, herunder når det under hensyn til en generelt truende stemning i institutionen er nødvendigt af hensyn til medindsattes eller personalets sikkerhed. Bestemmelsen tager bl.a. sigte på de (nødretslignende) situationer, hvor bombetrusler mod institutionen, alvorlige voldelige overfald på indsatte imellem, mistanke om tilstedeværelse af skydevåben eller lignende i institutionen og den hermed forbundne risiko for indsatte eller ansatte, gør det nødvendigt midlertidigt at begrænse eller ophæve fællesskabet. Bestemmelsen kan også finde anvendelse, hvor mere ordensmæssige hensyn af ekstraordinær karakter, f.eks. i forbindelse med større skader på bygningerne på tilsvarende vis gør det nødvendigt midlertidigt at begrænse eller ophæve fællesskabet. Bestemmelsen kan endvidere anvendes,

hvor der er oprør, optræk til oprør eller en generelt truende stemning blandt de indsatte i institutionen eller dele af denne.

I sådanne ekstraordinære situationer vil det i almindelighed ikke være muligt at foretage en konkret vurdering af, om den enkelte indsatte udgør en fare for sine medindsatte eller for personalet, hvorfor situationen ikke vil kunne imødegås ved udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63.

6. Afgørelser efter straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 1, træffes af kriminalforsorgsområdet.

7. Iværksættelsen og opretholdelsen af en foranstaltning efter straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 1, skal være proportional og skånsom. Kriminalforsorgsområdet er derfor ved fastlæggelse af foranstaltningens omfang forpligtet til i det enkelte tilfælde at foretage en afvejning af indgrebets formål over for den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde.

8. Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 2, at en afgørelse om midlertidig begrænsning eller ophævelse af fællesskabet efter stk. 1 ikke må have et omfang eller en udstrækning, der er mere vidtgående, end de ekstraordinære ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn nødvendiggør. Det betyder, at der i videst muligt omfang skal ske en begrænsning af fællesskabet i stedet for fuldstændig udelukkelse, f.eks. i form af cellefællesskab, således at færrest mulige kommer til at sidde uden adgang til fællesskab. Heri ligger også et krav om, at kriminalforsorgsområdet ved indkaldelse af ekstra mandskab og lignende tiltag i videst muligt omfang skal begrænse foranstaltningens omfang og udstrækning.

Adgangen til at udelukke de indsatte fuldstændig fra fællesskab må således kun anvendes, hvis andre, mindre indgribende foranstaltninger har været overvejet.

9. Kriminalforsorgsområdet er efter straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 4, forpligtet til dagligt at overveje, om foranstaltningen kan ophæves eller begrænses. I den forbindelse er det i bekendtgørelsens § 4, stk. 2, fastsat, at kriminalforsorgsområdet så vidt muligt skal iværksætte tiltag med henblik på at sikre, at forholdene normaliseres så hurtigt som muligt.

Foranstaltningen skal ud fra proportionalitetshensyn ophæves, så snart det i den konkrete situation er muligt. Hvor lang tid foranstaltningen kan udstrækkes, afhænger dog af de konkrete omstændigheder og indgrebets karakter. Hvis det er nødvendigt at udelukke indsatte i en afdeling eller alle indsatte i en institution fra fællesskab således, at de indsatte ikke har nogen form for fællesskab med andre, vil foranstaltningen på grund af indgrebets karakter som udgangspunkt ikke kunne udstrækkes i samme omfang, som hvis en afdeling får begrænset fællesskabet, f.eks. ved cellefællesskab.

10. Som følge af kriminalforsorgens omsorgspligt over for de indsatte er kriminalforsorgsområdet forpligtet til at være opmærksom på, om bestemte indsatte bør udtages af foranstaltningen og f.eks. overføres til anden institution, jf. straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 4, samt bekendtgørelsens § 4, stk. 3.

11. Endvidere fremgår det af bekendtgørelsens § 4, stk. 5, at hvis en fuldstændig ophævelse af fællesskabet helt undtagelsesvist har en varighed på mere end 14 dage, finder § 6, stk. 1, 2.-3. pkt., stk. 2, og stk. 3, nr. 1, i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab tilsvarende anvendelse. De indsatte skal vejledes om de særlige rettigheder og tilbud, der tilkommer dem efter de nævnte bestemmelser.

Det følger af de nævnte bestemmelser, at det med henblik på at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med at være afskåret fra fællesskab med andre indsatte, påhviler personalet løbende i sådanne situationer at være særligt opmærksom på, om der er indsatte, der har behov for øget personalekontakt, tilsyn af læge, herunder en psykiater m.v. Det påhviler personalet at være opmærksom på, at dette behov øges i takt med varigheden af det manglende fællesskab.

Indsatte, der har været afskåret fra fællesskab i mere end 14 dage, skal bl.a. tilbydes regelmæssige og længerevarende samtaler med f.eks. præst, læge eller psykolog. Personalet er derfor forpligtet til at vejlede den indsatte om denne mulighed, og – når den indsatte ønsker det – formidle dette ønske til f.eks. præst, læge eller psykolog, mens det vil være henholdsvis præsten, lægen eller psykologen, der afgør, om samtalen faktisk skal gennemføres. Der henvises endvidere til pkt. 5 i vejledning om udelukkelse fra fællesskab.

12. Efter straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 5, skal direktoratet så hurtigt som muligt underrettes om afgørelser om midlertidig begrænsning/ophævelse af fællesskabet, ligesom der dagligt skal ske underretning af direktoratet, så længe en sådan afgørelse opretholdes. Dette fremgår også af bekendtgørelsens § 4, stk. 4.

Det skal endvidere indgå i de daglige drøftelser mellem kriminalforsorgsområdet og direktoratet, i hvilket omfang der kan gives særlige tilbud til de indsatte, hvis en fuldstændig ophævelse af fællesskabet helt undtagelsesvist har en varighed på mere end 14 dage, jf. ovenfor.

13. Hvis situationen er således, at de indsatte under det begrænsede eller ophævede fællesskab ikke kan gives adgang til arbejdspladserne, skal de indsatte så vidt muligt tilbydes celledarbejde, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 6. Kriminalforsorgsområdet kan i disse tilfælde om nødvendigt rette henvendelse til direktoratet med henblik på bistand til at fremskaffe beskæftigelse, der er egnet til at blive udført på cellerne.

Hvis indsatte i sådanne situationer nægter at påtage sig det tilbudte celledarbejde, kan kriminalforsorgsområdet beslutte ikke at udbetale arbejdsvederlag, jf. § 17, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen.

Indsatte anbragt på særligt sikrede afdelinger

14. Der findes særligt sikrede afdelinger i visse lukkede fængsler. Det forekommer i praksis, at det på grund af den aktuelle belægssammensætning på den pågældende afdeling ikke er muligt at tilbyde en indsat fællesskab – heller ikke i form af celledællesskab. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis de medindsatte på afdelingen ikke ønsker fællesskab med den pågældende. For den indsatte betyder dette imidlertid, at den pågældende reelt er udsat for den samme grad af isolation som indsatte, der er udelukket fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63. For at sikre at der også i forhold til en sådan indsat iværksættes foranstaltninger, der kan modvirke skadevirkningerne af isolation, er det i bekendtgørelsens § 5 fastsat, at reglerne i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab om særlige tilbud til langvarigt udelukkede (§§ 6-8) og reglerne om indberetning til direktoratet (§ 10) finder tilsvarende anvendelse over for indsatte på de særligt sikrede afdelinger, der som følge af den aktuelle belægssammensætning ikke kan tilbydes fællesskab, herunder celledællesskab, med andre indsatte.

De indsatte skal vejledes om de særlige rettigheder og tilbud, der tilkommer dem efter de nævnte bestemmelser.

Indelåsning af indsatte i visse tidsrum af døgnet

15. I bekendtgørelsens §§ 6-7 er fastsat regler om adgangen til at låse de indsattes egne opholdsrum i henholdsvis lukkede og åbne institutioner. I de lukkede fængsler er der en generel adgang til indelåsning om natten, i arresthusene er der adgang til indelåsning hele døgnet, mens der i de åbne fængsler er adgang til indelåsning om natten, hvis det ud fra de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i den enkelte institution findes hensigtsmæssigt og forsvarligt.

16. Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 3, og § 7, stk. 2, kan indsatte i både åbne og lukkede institutioner i visse situationer låses inde i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden.

Det fremgår således af § 6, stk. 3, nr. 1, og § 7, stk. 2, nr. 1, at indsatte, der på grund af sygdom ikke kan være beskæftiget med en godkendt aktivitet, kan låses inde i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden. Bestemmelsen vil kunne anvendes i tilfælde, hvor den indsatte er sygemeldt, uden at der er behov for indlæggelse på sygeafdeling.

Endvidere kan en indsat, der i en kort periode ikke anvises beskæftigelse, mens det overvejes, hvilken af institutionens arbejdspladser den pågældende skal tilknyttes, låses inde i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden, jf. § 6, stk. 3, nr. 2, og § 7, stk. 2, nr. 2. Bestemmelsen kan anvendes i tilfælde, hvor den indsatte uden egen skyld ikke anvises arbejde. Det kan f.eks. være i forbindelse med indsættelsen, idet valget af beskæftigelse efter straffuldbyrdelseslovens § 39 skal træffes på grundlag af en samlet vurdering af den indsattes forhold. Der skal således så vidt muligt tages hensyn til den indsattes eget ønske og til den indsattes mulighed for at opnå arbejde eller uddannelse uden for fængslet, ligesom den indsatte skal vejledes om mulighederne for ved undervisning eller anden uddannelse at afhjælpe manglende skolekundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse. Der vil derfor i visse tilfælde kunne gå 1-2 dage, før der er tilvejebragt det fornødne grundlag for at kunne træffe afgørelse om, hvordan den indsatte skal beskæftiges. I forbindelse med skift af beskæftigelse vil det ligeledes kunne forekomme, at den indsatte i en kort periode ikke kan anvises anden beskæftigelse.

Endelig kan en indsat, der er fritaget fra beskæftigelse i anledning af en religiøs helligdag, låses inde i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden, jf. § 6, stk. 3, nr. 3, og § 7, stk. 2, nr. 3. Bestemmelsen kan anvendes i de tilfælde, hvor en indsat er fritaget fra beskæftigelse efter beskæftigelsesbekendtgørelsens § 5, der fastsætter, at indsatte, hvis religiøse tilhørsforhold forbyder dem at være beskæftiget på visse dage, skal have tilrettelagt beskæftigelsestiden, således at de ikke beskæftiges på disse dage.

Bekendtgørelsens § 6, stk. 3, og § 7, stk. 2, giver som nævnt hjemmel til at indelåse de indsatte i arbejdstiden. Dette er begrundet i, at personalebemandingen i de forskellige afdelinger i arbejdstiden dels er meget begrænset, dels at personalet er pålagt andre opgaver end opsyn med de indsatte, og at det derfor kan være nødvendigt at låse dørene af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

Opmærksomheden henledes på, at det er en forudsætning, at indelåsning er sikkerhedsmæssigt forsvarligt, herunder at de indsatte har mulighed for at tilkalde personalet.

Aflåsning ved indsattes fravær fra eget opholdsrum

17. Det fremgår af § 8, stk. 2, at indsatte, der opholder sig i fængsel eller i et udslusningsfængsel, og som har adgang til fællesskab med andre indsatte, i det omfang det er praktisk muligt, skal have adgang til at aflåse eget opholdsrum.

Det følger heraf, at det i fængsler, hvor de bygningsmæssige forhold ikke umiddelbart giver mulighed for, at de indsatte kan få adgang til at aflåse egne opholdsrum, vil være muligt at undlade umiddelbart at installere de nødvendige låse m.v. I givet fald bør det imidlertid i forbindelse med større renoveringsprojekter m.v. særskilt overvejes, om der i forbindelse hermed bør installeres låse. Indsatte i fængsler, som har adgang til fællesskab, men som ikke har adgang til at aflåse eget opholdsrum, kan ved fravær fra eget opholdsrum i stedet forlange aflåsning ved personalets foranstaltning, medmindre dette er åbenbart unødvendigt.

Særlige regler om fællesskab i arresthusene (Københavns Fængsler)

Generelt om fællesskab i arresthusene (Københavns Fængsler)

18. Efter § 33 i straffuldbyrdelsesloven skal de indsatte så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte. Denne bestemmelse gælder også for indsatte i arresthusene. Af bekendtgørelsens § 1, stk. 2, fremgår det, at såvel lovens § 33 som bekendtgørelsens regler finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, der ikke er isolerede i medfør af retsplejeloven.

I forbindelse med udarbejdelsen af bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 33 har man imidlertid været opmærksom på, at mulighederne for fællesskab i arresthusene er begrænsede i forhold til mulighederne for fællesskab i fængslerne. Det fremgår således af lovens forarbejder, at der med ordene ”så vidt muligt” blandt andet sigtes til, ”at der ved fuldbyrdelsen af straf i arresthus er begrænsede muligheder for at tilbyde fællesskab”. Dette skyldes primært de bygningsmæssige forhold i arresthusene, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følge af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

På denne baggrund er bekendtgørelsens bestemmelser udformet således, at i det omfang der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal der i arresthuset indrettes fællesskabsrum m.v., hvor indsatte kan have fællesskab. Hvis der i arresthuset er etableret fællesskabsrum eller er etableret mulighed for fritidsaktiviteter på gangarealer og lignende, kan indsatte få adgang hertil i fritiden, i det omfang det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab (fællesskab med en anden eller undtagelsesvist flere indsatte i eget opholdsrum).

Fællesskab i fællesskabsrum m.v.

19. Udgangspunktet er, at der, i det omfang der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset. Det bør derfor tilstræbes, at depotrum m.v. så vidt muligt placeres uden for det sikrede område, således at disponible lokaler inden for det sikrede område kan anvendes som fællesskabsrum.

20. I bekendtgørelsens §§ 12-14 er fastsat regler om, at de indsatte kan få adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., hvis det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. §§ 12-13 vedrører fællesskab i fællesskabsrum, på gangarealer og lignende samt beskæftigelse i fællesskab. § 14 vedrører tilrettelagte fritidstilbud.

Adgangen til fællesskab efter §§ 12-14 er et supplement til de indsattes adgang til styret cellefællesskab efter bekendtgørelsens § 17. Uanset at de indsattes adgang til fællesskab efter §§ 12-16 afhænger af forholdene i det enkelte arresthus, medfører reglerne, at det påhviler kriminalforsorgsområdet at tilbyde fællesskab efter disse bestemmelser i videst muligt omfang. Såfremt der er etableret mulighed for fællesskab i fællesskabsrum m.v., kan dette træde i stedet for cellefællesskab efter § 17. Det bør dog tilstræbes, at der i arresthuset er mulighed for både fællesskab i fællesskabsrum m.v. samt cellefællesskab. I lyset af at der efter § 19 skal være adgang til fællesskab i fritiden mindst to timer dagligt og så vidt muligt mere, bør der navnlig i de tilfælde, hvor der er fastsat begrænsninger for, hvor mange indsatte der ad gangen kan deltage i fællesskab i fællesskabsrum m.v., være mulighed for cellefællesskab for de øvrige indsatte.

Der bør endvidere, i det omfang det er muligt, etableres mulighed for fritidsaktiviteter på gangarealer m.v. Det er dog en forudsætning, at ordens- og sikkerhedsmæssige forhold, herunder brandhensyn, ikke

taler imod. Det er ligeledes en forudsætning, at sådanne aktiviteter ikke er til gene for de øvrige indsatte, samt at der ikke er mulighed for kommunikation med varetægtsarrestanter, der er isolerede i medfør af retsplejeloven.

21. Indsatte bør så vidt muligt ligeledes kunne tilbydes beskæftigelse i fællesrum, jf. § 13. Hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på fælles arbejdsrum, bør det overvejes, om der er mulighed for, at indsatte kan arbejde to sammen på en celle, såfremt der er indsatte, der ønsker dette. Kriminalforsorgsområdet skal i disse overvejelser være opmærksom på pladmæssige forhold, hygiejniske forhold, samt hensyn til brandsikkerheden. Kriminalforsorgsområdet skal endvidere være opmærksom på risikoen for, at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

22. I det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, bør der i arresthuset ligeledes indrettes et undervisningslokale, der indeholder de mest basale undervisningsmidler samt pc'er, således at de indsatte kan tilbydes undervisning i fællesskab. I visse situationer vil hensynet til udnyttelsen af ressourcerne til undervisning kunne medføre, at det er mest hensigtsmæssigt, at undervisning finder sted i egen celle.

23. I det omfang ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, herunder risikoen for overgreb mod medindsatte, tilsiger det, skal fællesskab efter §§ 12-14 ske under tilsyn eller overværelse af personalet, jf. § 15, stk. 1.

Gårdtur skal som udgangspunkt afholdes under overværelse af personale, jf. § 15, stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan dog i særlige tilfælde bestemme, at gårdtur i et arresthus i stedet afvikles under tilsyn af personale, i det omfang dette vurderes foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, jf. stk. 3. Ved vurderingen heraf skal der bl.a. lægges vægt på institutionens størrelse, gårdtursarealets indretning, herunder i forhold til kameraovervågning, samt klientellets generelle karakter.

Ved tilsyn forudsættes det, at personalet jævnligt indfinder sig fysisk på gårdtursarealet for at sikre, at gårdturen afvikles på en ordens- og sikkerhedsmæssig forsvarlig måde. Det forudsættes ligeledes, at kriminalforsorgsområdet på baggrund af stemningen i arresthuset, vurderingen af de indsatte m.v. foretager en vurdering af, hvor ofte det findes nødvendigt at have tilsyn under afholdelse af gårdturen. Tilsynet skal ske med uregelmæssige intervaller. Intervallerne mellem tilsynene må dog ikke overstige 20 minutter. Tilsynet vil ikke kunne erstattes af tilsyn via kamera.

24. Det fremgår af § 14, at der i arresthuset så vidt muligt skal tilrettelægges fritidstilbud, hvor flere indsatte har mulighed for at deltage i fællesskab. I sommerhalvåret bør der således, i det omfang gårdtursarealerne giver mulighed herfor, være mulighed for uden for gårdturstiden at anvende disse til boldspil, fællesarrangementer med spisning osv. I vinterhalvåret må aktivitetsniveauet afpasses efter de bygningsmæssige forhold.

25. Såfremt det ikke er muligt, at alle indsatte, der har tilladelse til fællesskab efter § 12 og § 14, deltager heri samtidigt, bør der i arresthuset etableres et tilmeldingssystem, der sikrer, at de enkelte indsatte over en periode får tildelt lige lang tid til benyttelse af disse tilbud.

26. Eftersom de indsatte ikke har en ret til fællesskab efter §§ 12-14 indebærer nægtelse af sådant fællesskab som udgangspunkt ikke, at der træffes afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, se nærmere nedenfor under punkt 31. Afslag på fællesskab i fællesskabsrum m.v. kan derfor meddeles ud fra en bredere ordens- og sikkerhedsmæssig vurdering. I denne vurdering kan bl.a. indgå, hvor mange indsatte det under hensyn til de bygningsmæssige forhold m.v. ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt kan tillades at have fællesskab sammen ad gangen.

Cellefællesskab

27. De indsatte skal have adgang til cellefællesskab efter bekendtgørelsens § 17, hvis den indsatte ikke har fællesskab efter § 12. Der er tale om adgang til styret fællesskab, hvilket betyder, at det er personalet, som bestemmer mellem hvilke indsatte, der kan være fællesskab.

28. Cellefællesskab mellem to bestemte indsatte forudsætter således tilladelse, og der skal i den forbindelse foretages en konkret vurdering af, hvilke indsatte der er egnet til at have fællesskab sammen. I denne vurdering skal bl.a. indgå risikoen for, at der kan ske overgreb eller lignende. Det er endvidere en forudsætning, at begge indsatte ønsker cellefællesskabet.

29. Som anført ovenfor under punkt 1, indebærer retten til fællesskab – herunder cellefællesskab – ikke en adgang for de indsatte til selv at vælge, hvilke andre indsatte de vil være sammen med. Dette betyder bl.a., at hvis bygnings- eller personalemæssige forhold taler derfor, kan det bestemmes, at cellefællesskab kun kan finde sted mellem indsatte, der er placeret på samme etage/afdeling. I så fald skal det være muligt for en indsat at flytte etage/afdeling, såfremt ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod.

30. Der skal som udgangspunkt være adgang til fællesskab i fritiden mindst 2 timer dagligt og så vidt muligt mere, jf. § 19.

Udelukkelse fra fællesskab

31. En afgørelse, hvorefter en indsat udelukkes både fra cellefællesskab efter § 17 og fællesskab efter § 12 (hvis der er etableret fællesskab efter § 12 i arresthuset), kan kun træffes, hvis betingelserne for udelukkelse fra fællesskab er til stede, jf. straffuldbyrdslovens § 63. Efter denne bestemmelse kan en indsat udelukkes fra fællesskab for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd, for at gennemføre foranstaltninger, der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller for at forebygge smittefare, eller fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte.

Hvis den indsatte har adgang til cellefællesskab efter § 17, kræver et afslag på fællesskab i fællesskabsrum m.v. derimod ikke, at betingelserne efter straffuldbyrdslovens § 63 om udelukkelse fra fællesskab er til stede. Afslag på fællesskab i fællesskabsrum m.v. kan i disse tilfælde meddeles ud fra en bredere ordens- og sikkerhedsmæssig vurdering, se ovenfor under punkt 26.

Hvis en indsat nægtes cellefællesskab med en bestemt indsat (og der i arresthuset ikke er adgang til fællesskab efter § 12), vil der ikke være tale om udelukkelse fra fællesskab. Situationen er således ikke omfattet af § 17, stk. 3. Dette gælder heller ikke selvom konsekvensen undtagelsesvis er, at den indsatte på grund af den aktuelle belægsmæssige sammensætning (for tiden) ikke har mulighed for cellefællesskab med andre indsatte. I en sådan situation påhviler det kriminalforsorgsområdet at overveje muligheden for at give den indsatte øget fællesskab efter § 14 eller at flytte den indsatte til en anden institution, hvor der er mulighed for fællesskab.

Lokale retningslinier

32. Efter bekendtgørelsens § 2 skal kriminalforsorgsområdet under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte. I bekendtgørelsens §§ 18-19 er der fastsat visse krav til indholdet af arresthusets bestemmelser om fællesskab.

Administrativ klageadgang

33. I medfør af straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 3, og retsplejelovens § 776, 2.-3. pkt., er der i bekendtgørelsens § 20 fastsat regler om klageadgang.

34. I § 20, stk. 1, er det således fastsat, at afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområdet, som – uanset at der ikke er truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63 – indebærer, at den indsatte ikke har fællesskab med en eller flere indsatte, fordi det ikke er muligt at etablere fællesskab mellem den pågældende og andre indsatte, jf. straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 1, kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Der kan f.eks. være tale om en indsat, der er anbragt på en særligt sikret afdeling, hvor det ikke er muligt at etablere fællesskab mellem den pågældende og andre indsatte. Der kan endvidere f.eks. være tale om en indsat, der i et arresthus er blevet nægtet cellefællesskab med en bestemt indsat, og hvor konsekvensen er, at den indsatte på grund af den aktuelle belægssammensætning (for tiden) ikke har mulighed for cellefællesskab med andre indsatte.

35. I § 20, stk. 2, er det endvidere fastsat, at afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområdet om midlertidig begrænsning eller ophævelse af fællesskabet i ekstraordinære situationer efter straffuldbyrdelseslovens § 33 a, stk. 1, kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

36. Klage skal som udgangspunkt iværksættes inden 2 måneder, jf. § 20, stk. 3. I forhold til klager efter § 20, stk. 1, regnes denne frist fra det tidspunkt, hvor den manglende mulighed for fællesskab ophører, mens fristen for klager efter § 20, stk. 2, regnes fra det tidspunkt, hvor foranstaltningen ophører.

37. Vejledning nr. 9746 af 28. juni 2022 om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen) bortfalder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 27. juni 2025

INA ELIASSEN

/ Mette Kjølby